

महाराष्ट्र विधानपरिषद

तिसरे अधिवेशन, २०२५

मंगळवार, दिनांक ०९ डिसेंबर, २०२५ / अग्रहायण १८, १९४७ (शके) रोजीच्या

तारांकित प्रश्नोत्तरांच्या यादीत समाविष्ट करण्यात आलेल्या प्रश्नांची सूची

- (१) वैद्यकीय शिक्षण मंत्री
- (२) पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री
- (३) मृद व जलसंधारण मंत्री
- (४) उद्योग, मराठी भाषा मंत्री
- (५) महिला व बालविकास मंत्री
- (६) ग्रामविकास व पंचायत राज मंत्री
- (७) कामगार मंत्री
- (८) सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री

यांचे प्रभारी विभाग

प्रश्नांची एकूण संख्या - ५९

पहिल्या फेरीतील प्रश्नांची संख्या - २९ [१ ते २९]

दुसऱ्या फेरीतील प्रश्नांची संख्या - २३ [३० ते ५२]

तिसऱ्या फेरीतील प्रश्नांची संख्या - ७ [५३ ते ५९]

एकूण - ५९

प्रश्नांचा तपशील

पहिली फेरी

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
१	५२४९	श्रीमती चित्रा वाघ, श्रीमती उमा खापरे, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.सदाशिव खोत, श्री.अमित गोरखे, डॉ.परिणय फुके	राज्यातील महिला व बालसुधारगृहाच्या सुरक्षा व व्यवस्थापनातील त्रुटींमुळे मुलींनी पलायन केल्याबाबत
२	५१९५	अॅड.अनिल परब	राज्यातील जलसंधारणाच्या कामांमध्ये झालेल्या अनियमिततेची चौकशी करून दोषींवर कारवाई करणेबाबत
३	५२५७	श्री.एकनाथराव खडसे	संत मुक्ताई मंदिर, कोथळी (ता.मुक्ताईनगर, जि.जळगाव) तीर्थक्षेत्राच्या विकासासाठी निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
४	४९३७	अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, श्रीमती उमा खापरे, श्री.सदाशिव खोत, श्री.ज्ञानेश्वर म्हात्रे, श्री.विक्रान्त पाटील, डॉ.परिणय फुके, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, श्री.राजेश राठोड, श्री.सुधाकर अडबाले, श्री.धीरज लिंगाडे, डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.जयंत आसगावकर	राज्यातील हिंदूहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे आपला दवाखाना व आरोग्यवर्धिनी केंद्र पूर्ण क्षमतेने सुरु करण्याबाबत
५	५०३१	श्री.प्रसाद लाड, श्री.प्रविण दरेकर, श्रीमती उमा खापरे, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.सदाशिव खोत, डॉ.परिणय फुके, डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.कृपाल तुमाने	राज्यातील परिचारिका प्रशिक्षणार्थी मुलींच्या वसतिगृहातील पुरुष वॉर्डनची नियुक्ती रद्द करण्याबाबत
६	४८३३	श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.राजेश राठोड	तांदूळवाडी (ता.वाळवा, जि.सांगली) येथील पाणीपुरवठा योजनेचे देयक प्रलंबित असल्याने ठेकेदाराने आत्महत्या केल्याबाबत
७	५७६१	श्री.संदीप जोशी, श्री.संजय केणेकर, श्री.वसंत खंडेलवाल, श्री.प्रविण दरेकर, डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रसाद लाड, श्री.श्रीकांत भारतीय, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, श्री.राजेश राठोड, श्री.धीरज लिंगाडे, डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.जयंत आसगावकर	नागपूर येथील शासकीय वैद्यकीय रूग्णालयात पाणी साचल्याने बालकांचा जीव धोक्यात आल्याबाबत
८	४६८७	श्री.सुनिल शिंदे	राज्य महिला आयोगाला न्यायालयीन अधिकार देण्याबाबत
९	५००५	डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.राजेश राठोड, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.धीरज लिंगाडे, श्री.सुधाकर अडबाले, डॉ.परिणय फुके, श्रीमती उमा खापरे, श्री.प्रसाद लाड,	मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहिण योजनेंतर्गत शासनाची फसवणूक केलेल्या अपात्र लाभार्थ्यांवर कारवाई करणेबाबत

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
		श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.मिलिंद नार्वेकर	
१०	५७४२	श्री.रणजितसिंह मोहिते-पाटील	सोलापूर जिल्ह्यातील जिल्हा परिषदेतर्गत दुरवस्था झालेल्या रस्त्यांच्या दुरुस्तीकरिता निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत
११	४९७६	श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, श्री.अभिजित वंजारी, डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.धीरज लिंगाडे, श्री.राजेश राठोड, श्री.सुधाकर अडबाले	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने पाणीपट्टी दरात केलेली वाढ कमी करणेबाबत
१२	५०४७	श्री.संजय खोडके	हरिसाल (ता.धारणी, जि.अमरावती) गावातील पायाभूत सुविधांची कामे प्रलंबित असल्याबाबत
१३	४६९२	श्री.सत्यजीत तांबे	नगर, श्रीगोंदा व कर्जत (जि.अहिल्यानगर) तालुक्यांत ग्रामविकास विभागाच्या बनावट शासन आदेशान्वये केलेल्या कामांतील आर्थिक गैरव्यवहाराची चौकशी करण्याबाबत
१४	५८८९	श्री.सदाशिव खोत	नेर (ता.जि.धुळे) येथील जिल्हा परिषदेच्या लघु सिंचन तलावाच्या जमिनीचे बनावट दस्तावेज बनवून आर्थिक गैरव्यवहार केल्याबाबत
१५	५४२५	श्रीमती उमा खापरे, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.सदाशिव खोत, श्री.अमित गोरखे, डॉ.परिणय फुके, श्री.मिलिंद नार्वेकर	मेळघाट (ता.चिखलदरा, जि.अमरावती) येथील गर्भवती माता मृत्यू रोखण्याकरिता उपाययोजना करण्याबाबत
१६	५८८९	श्री.योगेश टिळेकर	पुणे महानगरपालिकेमध्ये समाविष्ट असलेल्या २३ गावांमधील प्राथमिक आरोग्य केंद्रे व उपकेंद्रे यांचे महानगरपालिकेकडे हस्तांतरण करण्याबाबत

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
१७	५४९४	श्री.अमित गोरखे, श्री.अरुण लाड	सांगली व पुणे जिल्ह्यातील प्राथमिक आरोग्य केंद्र व उपकेंद्रांमध्ये प्रतिबंधात्मक लसींचा पुरवठा उपलब्ध करून देण्याबाबत
१८	४८५०	श्री.अभिजित वंजारी, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, श्री.राजेश राठोड, श्री.धीरज लिंगाडे, डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.जयंत आसगावकर	राज्यातील शासकीय/अनुदानित व खाजगी वैद्यकीय महाविद्यालयांमध्ये मागासवर्ग प्रवर्गाच्या जागा आरक्षित न ठेवल्यामुळे पात्र उमेदवारांना प्रवेश नाकारण्यात आल्याबाबत
१९	५१२६	डॉ.परिणय फुके, श्रीमती उमा खापरे, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे	भंडारा जिल्ह्यात कोरोना कालावधीत उभारलेल्या ऑक्सिजन प्लांटची देखभाल दुरुस्ती करण्याबाबत
२०	५६४९	श्री.अमोल मिटकरी, श्री.विक्रम काळे, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.शिवाजीराव गर्जे	भांबेरी (ता.तेल्हारा, जि.अकोला) ग्रामपंचायतीच्या घरकुल योजनेंतर्गत झालेल्या कामांमधील आर्थिक गैरव्यवहाराची चौकशी करण्याबाबत
२१	५६१२	श्री.श्रीकांत भारतीय	राज्यातील शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयांसाठीच्या निकृष्ट दर्जाच्या औषध खरेदीची चौकशी करणेबाबत
२२	४७६९	श्री.कृपाल तुमाने, डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.हेमंत पाटील	राज्यातील नवउद्योजकांना शासकीय योजनांचा लाभ मिळवून देण्याकरिताच्या अटी रद्द करणेबाबत
२३	५५६५	डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.कृपाल तुमाने	पुणे येथील रुबी हॉल क्लिनिक रुग्णालयातील गैरव्यवहार प्रकरणी स्थापन केलेल्या समितीचा अहवाल प्रलंबित असल्याबाबत

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
२४	५४५५	श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, अॅड.निरंजन डावखरे, श्रीमती उमा खापरे, डॉ.परिणय फुके, श्री.सदाशिव खोत	राज्यातील कोतवाल (ता.पोलादपूर, जि.रायगड) येथील लघुपाटबंधारे योजनेची निविदा रद्द करून सदर कामाची फेरनिविदा काढण्याबाबत
२५	४७१९	श्री.सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.राजेश राठोड, डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.सुधाकर अडबाले, श्री.धीरज लिंगाडे, श्री.जयंत आसगावकर	राज्यातील विशेषतः कोल्हापूर जिल्ह्यातील बांधकाम कामगारांच्या प्रलंबित मागण्याबाबत
२६	५१५०	श्री.शिवाजीराव गर्जे, श्री.विक्रम काळे, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.संजय खोडके	राज्यात कुष्ठरोग रुग्णांची संख्या कमी करण्याकरीता उपाययोजना करण्याबाबत
२७	४६७८	श्री.विक्रान्त पाटील	पनवेल (जि.रायगड) तालुक्यातील ग्रामपंचायतींकरीता घनकचरा व्यवस्थापनासाठी जागा उपलब्ध करून देण्याबाबत
२८	५१९६	श्री.दादाराव केचे	तळेगाव (शा.पं) (ता.आर्वी, जि.वर्धा) येथील जलजीवन मिशन योजनेंतर्गच्या कामांमध्ये आर्थिक गैरव्यवहार झाल्याबाबत
२९	४७०२	श्री.सचिन अहिर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, श्रीमती उमा खापरे, श्री.सदाशिव खोत, डॉ.परिणय फुके, श्री.सुनिल शिंदे	राज्यात “मिशन वात्सल्य” योजनेची अंमलबजावणी करणेबाबत

दुसरी फेरी

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
३०	५२५२	श्रीमती चित्रा वाघ, श्री.जगन्नाथ अभ्यंकर, श्री.संजय खोडके, श्री.विक्रम काळे, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.शिवाजीराव गर्जे	राज्यातील कुपोषित बालकांच्या मृत्यूचे प्रमाण कमी करण्यासाठी योजनांची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याबाबत

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
३१	५१९१	अॅड.अनिल परब	निलंबित जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, नागपूर यांची अकार्यकारी पदावर केलेल्या नियुक्तीची चौकशी करण्याबाबत
३२	५४२९	श्री.एकनाथराव खडसे, श्री.राजेश राठोड	राज्यातील अंगणवाडी सेविकांना निवृत्तीवेतन, सेवानिवृत्ती उपदान व मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहिण योजनेचा प्रोत्साहन भत्ता वितरीत करण्याबाबत
३३	४९४३	अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, श्रीमती उमा खापरे, श्री.सदाशिव खोत, श्री.ज्ञानेश्वर म्हात्रे, श्री.विक्रान्त पाटील, डॉ.परिणय फुके	जव्हार (जि.पालघर) तालुक्यातील प्रधानमंत्री आवास योजनेतर्गत अनेक घरकुलांचे काम अपूर्णावस्थेत असल्याबाबत
३४	५०३७	श्री.प्रसाद लाड, श्री.प्रविण दरेकर, श्रीमती उमा खापरे, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.सदाशिव खोत, डॉ.परिणय फुके, श्री.योगेश टिळेकर	पुणे जिल्हा परिषदेच्या बांधकाम विभागाने केलेल्या कामांमधील आर्थिक गैरव्यवहाराची चौकशी करण्याबाबत
३५	५७७९	श्री.संदीप जोशी, श्री.संजय केणेकर, श्री.वसंत खंडेलवाल, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, डॉ.परिणय फुके, श्रीमती चित्रा वाघ, श्री.श्रीकांत भारतीय	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर येथील रुग्णवाहिका उपलब्ध करून देताना रुग्णांची आर्थिक फसवणूक होत असल्याबाबत
३६	४६८८	श्री.सुनिल शिंदे, डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.कृपाल तुमाने	राज्यात कौटुंबिक हिंसाचार प्रतिबंधक कायद्याची अंमलबजावणी करण्याकरीता संरक्षण अधिकाऱ्यांची नेमणूक करणेबाबत
३७	६०९८	डॉ.प्रज्ञा सातव	आखाडा बाळापूर (ता.कळमनुरी, जि.हिंगोली) येथील ग्रामीण रुग्णालयात वैद्यकीय अधिकारी नसल्याने रुग्णांची गैरसोय होत असल्याबाबत
३८	६०८३	श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, श्री.अभिजित वंजारी, डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.राजेश राठोड	नेस्ले कंपनीतील कामगार कपात निर्णयामुळे अनेक कर्मचारी बेरोजगार झाल्याबाबत

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
३९	५०५८	श्री.संजय खोडके	अमरावती जिल्ह्यातील औद्योगिक क्षेत्राच्या वाढीसाठी धोरणात्मक निर्णय घेऊन रोजगार निर्मिती करण्याबाबत
४०	४६९६	श्री.सत्यजीत तांबे	अहिल्यानगर येथील शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयाच्या जागा निश्चिती प्रक्रियेस विलंब होत असल्याबाबत
४१	५८९८	श्री.सदाशिव खोत, श्रीमती उमा खापरे, श्री.अमित गोरखे, श्री.अमोल मिटकरी, श्रीमती चित्रा वाघ, श्री.प्रसाद लाड, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, डॉ.परिणय फुके, श्री.विक्रान्त पाटील	राज्यातील थॅलेसेमिया आजाराचे निर्मुलन करण्यासाठी उपाययोजना करण्याबाबत
४२	५४१४	श्रीमती उमा खापरे, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.सदाशिव खोत, श्री.अमित गोरखे, डॉ.परिणय फुके	राज्यात कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) तंत्रज्ञानाच्या वापरामुळे अनेक कर्मचारी बेरोजगार होत असल्याबाबत
४३	४८५१	श्री.अभिजित वंजारी, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, श्री.राजेश राठोड, श्री.धीरज लिंगाडे, डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.संजय खोडके	विदर्भातील महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ परिसरात उद्योग उभारण्यासाठी नवीन औद्योगिक धोरण राबविण्याबाबत
४४	५१२१	डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रसाद लाड, श्री.प्रविण दरेकर, श्रीमती उमा खापरे, अॅड.निरंजन डावखरे	क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले बालसंगोपन योजनेतर्गत अंगणवाडी सेविकांना प्रशिक्षण देण्याबाबत
४५	५२१८	श्री.अमोल मिटकरी, श्री.शिवाजीराव गर्जे	आलेगाव (ता.पातूर, जि.अकोला) ग्रामपंचायतीने दिव्यांगांसाठीचा निधी खर्च केला नसल्याबाबत
४६	४८२७	श्री.कृपाल तुमाने, डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.हेमंत पाटील, श्री.सुनिल शिंदे	महाराष्ट्र परिचर्या परिषद कायद्यातील तरतुदीचे व नियमांचे पालन न करणाऱ्या रुग्णालयांवर कारवाई करणेबाबत

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
४७	५५५०	डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.कृपाल तुमाने, श्री.विक्रम काळे, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.शिवाजीराव गर्जे	खुटिदा (ता.चिखलदरा, जि.अमरावती) गावात मूलभूत सोयी-सुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत
४८	४८१२	श्री.सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.राजेश राठोड, डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.धीरज लिंगाडे, श्री.जयंत आसगावकर	राज्यात प्रत्यारोपणासाठी अवयवांची मागणी व उपलब्धता यातील तफावत दूर करण्यासाठी उपाययोजना करण्याबाबत
४९	५३०८	श्री.शिवाजीराव गर्जे, श्री.विक्रम काळे, श्री.अमोल मिटकरी, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.इद्रिस नायकवडी	महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानातर्गत (उमेद) ग्रामीण भागात जिल्हा विक्री केंद्र उभारण्याबाबत
५०	४७३२	श्री.विक्रान्त पाटील	न्हावा-शेवा पाणीपुरवठा योजना प्रलंबित असल्याबाबत
५१	५४१८	श्री.दादाराव केचे	वर्धा जिल्ह्यातील मौजा नांदपुर व इतर गावांतील शेतीपिकांचे नुकसान टाळण्यासाठी नाला खोलीकरण व रुंदीकरण करण्याबाबत
५२	४८०५	श्री.सचिन अहिर, श्री.किशोर दराडे	राज्यात लखपती दीदी योजनेची अंमलबजावणी करणेबाबत

तिसरी फेरी

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
५३	५२५९	श्रीमती चित्रा वाघ, श्री.मिलिंद नार्वेकर	अंधेरी (मुंबई) येथील अंगणवाडीच्या पोषण आहारात किडे आढळून आल्याबाबत
५४	४९६८	श्री.प्रसाद लाड, श्री.प्रविण दरेकर, श्रीमती उमा खापरे, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.सदाशिव खोत, डॉ.परिणय फुके	खोपोली, धाटाव, महाड (जि.रायगड) येथील औद्योगिक वसाहतींमधील उद्योगधंदे पुनर्जिवित करण्यासाठी उपाययोजना करण्याबाबत

अ. क्र.	प्रश्न क्रमांक	सदस्यांचे नांव	विषय
५५	५७८६	श्री.संदीप जोशी, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.प्रसाद लाड, डॉ.परिणय फुके, श्रीमती चित्रा वाघ, श्री.श्रीकांत भारतीय, श्री.संजय केणेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्रीमती उमा खापरे, श्री.सदाशिव खोत, श्री.अमित गोरखे, श्री.योगेश टिळेकर, श्री.विक्रांत पाटील, श्री.सुनिल शिंदे	महाराष्ट्र वैद्यकीय परिषदेकडून होमिओपॅथी डॉक्टरांची नोंदणी प्रक्रिया प्रलंबित ठेवल्याबाबत
५६	५०६२	श्री.संजय खोडके	अचलपूर (जि.अमरावती) येथील फिनले मिल कंपनी व्यवस्थापनाने कामगारांचे वेतन व बोनस अदा न केल्याबाबत
५७	४६९८	श्री.सत्यजीत तांबे	तळोदा (जि.नंदुरबार) तालुक्यातील दुर्गम भागात वैद्यकीय सोयीसुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत
५८	५८३६	श्री.सदाशिव खोत, श्रीमती उमा खापरे, श्री.अमित गोरखे, श्री.अमोल मिटकरी, श्रीमती चित्रा वाघ, श्री.प्रसाद लाड, श्री.प्रविण दरेकर	तुळसवडे (ता.राजापूर, जि.रत्नागिरी) लघुपाटबंधारे योजनेमुळे बाधित शेतकऱ्यांना भूसंपादनाचा मोबदला देण्याबाबत
५९	५६५४	श्री.अमोल मिटकरी, श्री.विक्रम काळे, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.शिवाजीराव गर्जे, श्री.सदाशिव खोत	बारु (जि.अकोला) येथील तलावाची भिंत फुटल्यामुळे शेतकऱ्यांच्या झालेल्या नुकसानीची भरपाई मिळण्याबाबत

विधान भवन :

नागपूर.

दिनांक : ८ डिसेंबर, २०२५

डॉ. विलास आठवले

सचिव-३,

महाराष्ट्र विधानपरिषद

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर

मुद्रण: शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, नागपूर.